

No: 1729 – Mahreç İşareti

**AĞASAR YÖRESEL GİYSİLERİ / ŞALPAZARI YÖRESEL
GİYSİLERİ**

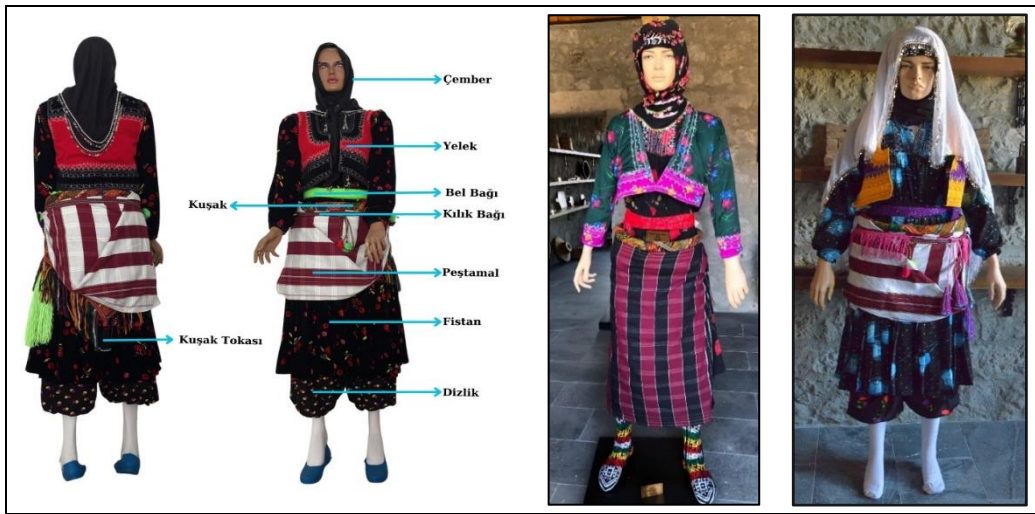
Tescil Ettiren

**AĞASAR FOLKLOR ARAŞTIRMA GENÇLİK VE SPOR KULÜBÜ
DERNEĞİ**

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 02.02.2024 tarihinden itibaren korunmak üzere 28.04.2025 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1729
Tescil Tarihi	: 28.04.2025
Başvuru No	: C2024/000036
Başvuru Tarihi	: 02.02.2024
Coğrafi İşaretin Adı	: Ağasar Yöresel Giysileri / Şalpaazarı Yöresel Giysileri
Ürün / Ürün Grubu	: Giysi / Halılar, kilimler ve dokumalar dışında kalan el sanatı ürünleri
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Ağasar Folklor Araştırma Gençlik ve Spor Kulübü Derneği
Tescil Ettirenin Adresi	: Kirazlıtepe Mah. Belediye Semt Pazarı 5 Üsküdar İSTANBUL
Coğrafi Sınır	: Trabzon ili Şalpaazarı ilçesi
Kullanım Biçimi	: Ağasar Yöresel Giysileri / Şalpaazarı Yöresel Giysileri ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Ağasar Yöresel Giysileri / Şalpaazarı Yöresel Giysileri ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Şekil 1. Ağasar Yöresel Giysileri / Şalpaazarı Yöresel Giysileri

Ağasar Yöresel Giysileri / Şalpaazarı Yöresel Giysileri, yörede yaşayan kadınların günlük hayatta giydiği ve coğrafi sınırla özdeşleşmiş kıyafetlerdir. Kırmalı (pileli) fistan, fistanın üzerine bağlanan bel bağı, bele sarılan kuşak, kuşağın üzerine peştamal, peştamal üzerine kılık bağı, belden üste işlemeli yelek, altına lastikli dizlik, dizlere kadar beyaz çorap, naylon lastik veya kara lastik ayakkabı, başa ise pullu veya boncuk oyalı çember takılmasından oluşur. Aksesuar olarak kola takılan çentik de bu kıyafetlerin bir parçasıdır.

Çember (Cember)

Çember ya da halk arasında “çember” olarak adlandırılan desenli ya da sade başörtüleri kullanılır. Kare şeklinde olan çember 100 x 100 cm kenar uzunluğuna sahiptir. Oyalarına ve kullanım şekline göre alın kısmına bağlanan alın çemberi, pullu çember olarak belirtilmektedir. Çemberin etrafında çeşitli renklerde pul ya da boncuklar kullanılır. İğne oyası ile kenarları isteğe göre işlenebilir. Coğrafi sınırda çemberin bağlanma şekilleri arasında “guşkuyruk”, “gukul” yer alır. Boğazın görünmemesi için çember boğazın altından bağlanır. Boyun kısmı görünecek şekilde ise guşgurruk veya gugul biçiminde bağlanır.

Şekil 2. Çember (Cember)'e ait görsel

Fistan

Şalpaazarı'nda tek parça kadın giysisi anlamında kullanılan fistan, coğrafi sınırdaki "kırmalı fistan" olarak adlandırılır. Bu isim eteğindeki kırmalardan gelir. Fistanın en belirgin özelliği, yaka, kol manşetleri ve etek kısmındaki nakışlı süslemelerdir. Günümüzde tüm fistanlar nakışlı olup eski dönemde bol olan etek kısmı artık daraltılmış, bolluk hissi kırmalar ile sağlanmıştır.

Şekil 3. Fistana ait görsel

Yelek

Fistanın üzerine günümüzde astarlı bir yelek giyilir. Yeleğin astarı genellikle renk tonuna uygun pazen veya divitin kumaşından. Dış yüzeyi ise saten kumaşla dikilir. Göğse kadar oval bir açıklığı olan yelek, beli kapatmaz ve yakasında düğme veya bağ bulunmaz. Yaka ve alt kısımları yöre terzileri tarafından elle gezdirilerek makineyle nakışla işlenir. Yelek; 2 adet ön ve 1 adet arka kısım olmak üzere 3 parçadan oluşur. Genellikle jarse, krep, saten ve ipek tarzı kumaşlar kullanılır. Ana kumaş ve üzerine pervaz için kullanılacak kumaş 50 cm; iç yüzeye eklenen astar kumaş divitin ise yaklaşık 1 metredir.

Şekil 4. Yeleğe ait görsel

Dizlik

Şalvara benzeyen dizlik, fistanın altına giyilir ve paça boyu diz altındadır. Dizliğin bel kısmına ve paça uçlarına lastik takılarak giyilir. Fistanın altına giyilerek fistanın kabarık durmasını sağlar.

Şekil 5. Dizliğe ait görsel

Kuşak

Kuşak; kadınların zorlu şartlarda yük taşımada belinin zarar görmemesi, soğuktan ve nemden korunma amacıyla bellerine bağladıkları aynı zamanda aksesuar olarak da kullanılan kare biçimde ve üçgen şeklinde katlanan kalın dokumadır. İki kenarı saçaklıdır ve bele bağlamak için iki kenarına şerit şeklinde ince bez bağcık dikilir. Ucuna iki adet püsküllü toka yapılan üçgen kısmı arkaya gelecek şekilde bağlanır. Püsküllü tokalar çeşitli renklerde olur ve bu renkler genellikle fistan ve yeleğin renklerine uyumludur. Kuşakların bele bağlandığı yerdeki katlar, cüzdan vb. küçük eşyaların konulduğu, cep amacıyla kullanılan yerdir.

Şekil 6. Kuşağa ait görsel

Kılık bağı

Bedenin ön kısmında bağlanan uçlar, püskül ve renkli boncuklarla süslenen bağ, 1,5 cm eninde ve 2,5-3 m uzunluğunda ince bir dokumadır. Aksesuar olarak kullanılan bu kılık bağı, bele sarılan peştamalin üzerine bağlanır. Bağın uçları, belin sağ ve sol arka kenarlarından sarkıtılarak görünür hale getirilir.

Şekil 7. Kılık bağına ait görsel

Peştamal

Kuşağın üstüne bel kısmından sarılır. Peştamallar yukarıdan aşağı dik eşit şerit halinde düz desenlidir. Kuşağın üstüne bağlamak için uçlarına bezden ince şerit dikilir. Peştamal uçları bel bölümünün sol yanına gelecek şekilde bağlandıktan sonra sağ orta uç kısmından kuşağın bel bölümüne doğru katlanır. Böylece fistan ve kuşak tokasının görünmesi sağlanır. Genelde beyaz-bordo ve siyah-bordo renkte peştamallar tercih edilir.

Şekil 8. Peştamala ait görsel

Bel bağı

Aksesuar olarak kullanılan bel bağı, kılık bağından farklı bir yerde, fistanın üzerine gelecek şekilde sarılır, taşıma veya bağlama ipi olarak da kullanılır. Bel bağında simli ya da sade renk akrilik ip kullanılır, bel kısmında kemer görüntüsü verir ve bedenin sol tarafına bağlanarak sarkıtılır. Giyilen yeleğin ana renkleri ile genellikle uyumludur.

Şekil 9. Bel bağına ait görsel

Kuşak tokası

Kuşak tokası; bel kısma sarılan kuşağın arka görünümündeki uç kısımlarına görsel zenginlik katmak için dikilen boncuk ve iplerden oluşan aksesuar amaçlı püsküldür.

Şekil 10. Kuşak tokasına ait görsel

Ağasar Yöresel Giysileri / Şalpazarı Yöresel Giysileri, Şalpazarı ilçesinde uzun bir geçmişe sahiptir. Coğrafi sınırın ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu:

Cember (Cember)

Hazır kumaş üzerine elde yapılmak suretiyle çemberin kenar kısmına genellikle sallantılı modeller, renkli boncuklar ve pullar ile tığ oyası, firkete oyası veya iğne oyası işlenir.

Fistan

Fistan; roba, beden, kollar ve etek olmak üzere toplam 4 parçadan oluşur. Fistan dikiminde genellikle saten, jarse, krep ve kadife kumaşlar kullanılır. Ön roba, hâkim yaka şeklinde iki ayrı parçadan oluşur. Fistanda arayış adı verilen süsleme olarak sutaşı kullanılır. Art arda 3 sıra dikey olacak şekilde patın dibinden başlayarak sutaşı dikilir. Patın; giysinin rahat giyilip çıkarılmasını sağlayan, süsleme amaçlı, kumaşın kendisinden veya farklı bir kumaştan hazırlanan kapama payı tekniği, sutaşı ise; süslemede kullanılan işlemeli şeritlerin tekniğidir. Bu aşamada roba kısmına astar dikilir ve her iki yaka bu şekilde çalışılır. Robanın iki yanına ve oyuntu adlı boyun etrafında oluşturulan açıklığın etrafına pat ya da biye denilen; başka bir kumaştan ya da kendi kumaşından ince şerit geçirilerek çalışılır. Ön roba da sağ pat sol patın üzerine gelecek şekilde dip kısmından dikilir. Ön beden parçası, fişek büzgü (balık ağzı büzgü) şeklinde elde teyel adlı işlemle geçici olarak birleştirilir, büzgü yapılır ve ön robaya eklenir. Arka beden parçası da arka robaya eklenir. Kollar, düşük omuz olacak şekilde çalışılır ve kol ucu isteğe göre lastikli ya da manşet şeklinde dikilir. Kol ucundan başlayarak devamında ön ve arka bedenler birleştirir. Ön beden ve arka beden uç kısımlarına iki sıra sutaşı dikilir. Beden boyu diz üstüne kadar olmak üzere 38-40 cm genişliğinde 3 en kumaş ile sık pili (kıрма pile) çalışılır. Beden üzerindeki sutaşı çevrilerek pili üzerine dikilir ve sutaşının üzerine yöresel nakış yapılır. Ağırlıklı olarak nakışlar ön robaya yapılır.

Şekil 10. Fistanın bölümlerine ait görsel

Yelek

Ana kumaşa kol oyuntusu ve omuz düşüklüğü verildikten sonra yaka kısmı, içine giyilecek fiştanın roba kısmı görülecek biçimde U yaka şeklinde kesilir. 8 cm genişliğinde farklı renkteki kumaş yakanın şeklini alacak biçimde kesilir ve yaka üzerine dikilir. Benzer şekilde 12 cm aynı renk kumaş, yeleğin etek ucuna dikilir. Her iki yaka bu şekilde hazırlanır ve divitin kumaşla astarlanır, belirlenen yerlerde makine dikişi ile düz dikiş yapılır, yaka ve yeleğin etek kısmına dikilen pervazın uç kısımları üçgen muska şekli verilerek applike tekniğinde olduğu gibi kesilip çıkarılır. Yaka ve etek uçlarına dikilen pervaz parçasına ve ana kumaşa da gelecek şekilde çiçek, yaprak gibi bitkisel motif ve üçgen, daire gibi geometrik motifler işlenir. Yeleğin arka parçasına kol oyuntusu omuz düşüklüğü ve boyun oyuntusu verilir. Arka ana kumaşın omuz kısmına 14 cm, etek kısmına 12 cm pervaz parçası dikilir. Yeleğin ön ve arka pervaz parçaları ana kumaştan farklı renkte olur, genellikle pervaz parçası siyah renklidir. Pervazları dikilen kumaş, astar olarak kullanılan divitin kumaşın üzerine kalıp olarak koyulur. 1-2 cm geniş çekme payı verilerek kesilir ve dikilir. Astarlanan arka parçaya ön yaka parçaları eklenir, yeleğin ön ve arka parçalarının birleştiği kısma 5 cm derinliğinde yırtmaç yapılır. Arka parçanın pervaz parçaları üzerine pervazın iki kenarı üzerinden düz dikiş dikilir. Ön pervaz parçalarında olduğu gibi arka pervaz parçalarının uçları da muska şeklinde applike tekniğiyle temizlenir. Koyu renkli kumaşlara beyaz iplik ile, açık renkli kumaşlara ise siyah renkli iplik ile nakış yapılır.

Dizlik

Dizlik; 2 metre 20 cm uzunluğunda divitin kumaş ile dikilir. Sağ parça, sol parça ve ağ kısmı olmak üzere 3 bölümden oluşur. Kumaşın iki parçası paça için kullanılırken üçüncü parça dizliği kullanacak kişinin bedenine göre 20x20 - 25x25 cm aralığında kare olacak şekilde kesilir. Ağ kısmı için kesilen bu parça, belden 20 cm aşağıya paçaların arasına yerleştirilerek dikilir. Bel ve dizlerde lastik için tünel bırakılıp katlanılarak dikilir. Lastikler takılır ve dizlik tamamlanır. Paça boyu diz altındadır.

Bel bağı

Bel bağı için simli ya da sade renk akrilik ip kullanılır, örgü şişine 15 adet ilmek alınarak bir ters bir düz olacak şekilde 2 m uzunluğunda örülür. Biten örgünün uç kısımlarına aynı ipten 20 cm uzunluğunda 4 gurup saçak takılır. Bu saçaklar dip kısımlarından başlayarak farklı renkte iplerle etrafı sarılır, aralarına boncuk takılarak süsleme yapılır. Geriye kalan saçak serbest püskül şeklinde kalır.

Kuşak

Kuşak, 115x115 cm² boyutundadır. Kuşağın çözgü iplerinin atmaması ve estetik görünüm sağlaması için saçak diplerine yaklaşık 1,5 cm kenar uzunluğu boyunca kuşağın renkleriyle uyumlu kuşak çapanı (gazez), üçgen kısmının ucuna ise iki adet kuşak tokası dikilir. Bele bağlanabilmesi için iki ucuna ince bez bağcık dikilir.

Kuşak tokası

Oyalık floş ip bükülür, üzerine beyaz tor boncuk dizilir. 11-12 cm genişliğinde mukavva karton etrafında ip dolanır, her bir dolanmada uç kısmına bir adet boncuk bırakılır. Karton üzerinde sarma işlemi bittikten sonra bir araya getirilip baş kısmı düzgün sıra şeklinde kendi ipleriyle sarılır. Sarılan kısmın dibine boncuklar ile süsleme yapılır. 6 cm uzunluğuna ve 1,5 cm genişliğine sahip karton parçası, yüzük şeklinde birleştirilir ve üzeri iki farklı renkte orlon ip ile belirgin aralıklarda, düzgün sıra şeklinde sarılır. Hazırlanan sargı püskülün baş kısmına yerleştirilir.

Peştamal

Ham dokuma olarak alınan peştamal kişinin beden ölçüsüne göre kesilir ve ince şekilde katlanarak kenarı makinede dikilir. 20-25 cm uzunluğunda 1,5 cm genişliğinde bağcık, peştamalin kenar uçlarına dikilir. Genellikle bordo beyaz ya da bordo siyah renk geniş çizgi desen kullanılır.

Kılık bağı

Dokuma işi klasik yöre tezgâhında yapılır. Bu işlemden önce istenen desen ve renklerdeki ipler sayılır ve ıyma denilen el tezgâhında dokuma için hazır hale getirilir. Dokumalar genellikle 2-3 metre uzunluğunda ve çeşitli desenlerde yapılır. Genişliği ise isteğe göre 1-2 cm eninde olabilir.

Kılık bağı çözgü hazırlama (ıyma) çözgü iplerinin sabitlenmesi işlemi olan serene alma ve gücüleme (küzüleme) aşamalarından sonra dokumaya hazır hale gelir. Dokuma tezgâhının eni 15 cm, uzunluğu ise 2-2,5

metredir. İpler belirlenen uzunlukta uygun renk ve sayıya göre çiviler etrafında dolandır. Çözüde 40 sıra siyah, 16 sıra kırmızı, 8 sıra sarı, 4 sıra beyaz renk ip kullanılır. Çözgü hazırlandıktan sonra 20 cm uzunluğunda ve 2 cm genişliğinde ahşap çubuk üzerinde serene alma işlemi yapılır. Ahşap çubuğun uç tarafına kalın bir ip düğümlemlenip sabitlenir. Desen için belirlenen renk ve sayılar bu çubuğun altında ve üstünde kalacak şekilde tek tek ilmek atma yöntemi ile karşılıklı serene çubuğuna sabitlenir. Serenin altındaki ve üstündeki ip sayısı birbirine eşittir. Serene alınan ipler gücüleme (küzüleme) için hazır olur. Gücü çubuğu 3 adet 10-12 cm uzunluğunda, 1 cm kalınlığında ahşap çubuktan oluşur. Serene çubuğuna sıralanan çözgü ipleri, belirli renk ve sayıda el içine altta ve üstte kalacak şekilde seçilir. Seçilen ipler, kılıç denilen ahşap dokuma gereci yardımı ile ayrıştırılır. Gücü çubuğuna genellikle daha sağlam olan yorgan ipi ile düğüm atılıp sabitlenir. Seçilen ipler arasından yorgan ipi geçirilerek gücü çubuğuna düğümlemlenir. Yorgan ipi, her bir ipin arasından işaret parmağına dolandır ve 5 cm uzunluk verilerek gücü çubuğuna sabitlenir, sıra sonuna kadar aynı işlem uygulanır. Her bir gücü çubuğu için farklı renkler alt üst olarak seçilse de gücüleme işlemi 3 adet gücü çubuğu için aynı işlem uygulanır. Siyah renkli olan atkı olarak kullanılan ipten ufak yumak hazırlanır. Dokuma işlemi her bir gücünün belirli bir sıralamayı takibi ile gerçekleştirilir. Gücü yukarı kaldırılıp aşağı yukarı taranarak ipler ayrışır ve oluşan çaprazlığın arasından atkı ipi atılarak dokuma devam eder. Her sırada atkı ipinin sıkıştırılmasında ahşap kılıç kullanılır. Çözgünün sonunda iki ucunda kalan iplerin diplerine de boncuk takılarak üçer adet 4 cm uzunluğunda püskül takılır. Püskülün baş kısımları siyah ipe başlanılarak araya 2 sıra beyaz renk ip, devamı ise siyah renk ip ile el ile dikilir. Dokumanın her iki ucunun kenar kısmına 60 cm uzunluğunda dörtlü örgü (telki bağı) örülür, ucuna boncuk takılır ve püskül yapılır.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Ağasar Yöresel Giysileri / Şalpaazarı Yöresel Giysileri, Şalpaazarı ilçesinde uzun bir geçmişe sahiptir. Coğrafi sınırın ekonomisinde ve kültüründe önemli bir yeri vardır. Bu sebeple coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Ağasar Yöresel Giysileri / Şalpaazarı Yöresel Giysilerinin tüm üretim aşamaları coğrafi sınırdaki gerçekleştirebilir.

Denetleme:

Denetimler; Şalpaazarı Milli Eğitimi Müdürlüğünün koordinatörlüğünde ve Şalpaazarı Halk Eğitimi Merkezi, Şalpaazarı Ziraat Odası ve Şalpaazarı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından konuda uzman birer kişinin katılımıyla üç kişiden oluşan denetim mercii tarafından, düzenli olarak yılda bir defa, gerekli görülen hallerde ve şikâyet üzerine ise her zaman gerçekleştirilir.

Denetim mercii tarafından; üretim metoduna uygunluk ve Ağasar Yöresel Giysileri / Şalpaazarı Yöresel Giysileri ibaresinin ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu denetlenir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.